

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

ODBOR REGIJA

124. PLENARNO ZASJEDANJE, 12.–13. SRPNJA 2017.

Mišljenje Europskog odbora regija – „Lokalna i regionalna dimenzija Obzora 2020. i novi okvirni program za istraživanje i inovacije”

(2017/C 342/01)

Izvjestitelj: Christophe CLERGEAU (FR/PES), član Vijeća Regije Pays-de-la-Loire

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR)

A. EUROPSKO ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ: AMBICIJA KOJA MORA BITI OJAČANA IZVAN GRANICA OKVIRNOG PROGRAMA**Ojačati položaj okvirnog programa u ostvarenju europskog područja istraživanja i ciljeva programa Europa 2020.**

1. pozdravlja izvrstan uspjeh europske istraživačke politike koja se primjenjuje diljem uzastopnih okvirnih programa, sve do programa Obzor 2020., najvažnijeg integriranog istraživačkog programa na svijetu, koji se temelji na znanstvenoj izvrsnosti i ubrzanju inovacija;
2. podsjeća na to da je program Obzor 2020. glavni alat za pružanje potpore razvoju istraživanja i inovacija u Europi u okviru globalne strategije Europa 2020. koji služi ostvarenju europskog istraživačkog prostora;
3. **ponovno ističe važnost strategije Europa 2020.**, u okviru koje se predlaže konsolidirani pristup „trokuta znanja” (istraživanje – obrazovanje – inovacije), s time da preobrazba duha učenja i podizanje razine osposobljavanja za sve i dalje ostaju od ključne važnosti, kao i poticanje suradnje između sveučilišta i poduzeća; nadalje, predlaže veću usklađenost i komplementarnost s programima Erasmus+i Interreg, što uključuje i program Interreg Europa posvećen međuregionalnoj suradnji; naglašava da treba i dalje raditi na postizanju europskog istraživačkog prostora i traži da se ostvare određeni ciljevi, među kojima je znanstvena izvrsnost ključna i neophodna, ali ne i isključiva;
4. naglašava aktualnost ciljeva europskog istraživačkog prostora i važnost njihove daljnje provedbe, posebice u pogledu razvoja transnacionalne suradnje, mobilnosti znanja, jedinstvenog tržišta rada za istraživače i inovatore, rodne jednakost ili pristupa informacijama i znanosti;
5. predlaže da se, u vidu potpore projektu izgradnje europskog društva znanja, utvrdi europski talent i prati karijera istražitelja; trebalo bi uspostaviti europske putove za istraživače kojima bi na taj način bio omogućen pristup programima za potporu njihove istraživačke karijere u razdobljima tranzicije, a trebalo bi promicati i uključivanje istražitelja u poslovno okruženje;

6. raspravu o proračunu odbija ograničiti na sami okvirni program: sukladno načinu ocjenjivanja, udio kohezijske politike koji se izdvaja za istraživanja i inovacije varira između 43 i 110 milijardi eura, ne računajući važne doprinose drugih sektorskih politika i Junckerovog plana;

Inovacijama i istraživanju vratiti status političkog i proračunskog prioriteta

7. **traži da se inovacije i istraživanje ponovo stave na prvo mjesto redoslijeda prioriteta u okviru rasprave o budućnosti Europe** i prioriteta navedenih u Rimskoj deklaraciji ⁽¹⁾, da se ojača horizontalno upravljanje pitanjima istraživanja, inovacija i osposobljavanja u okviru Unije te da se povećaju globalna fiskalna nastojanja Europske unije na području istraživanja i inovacija u svim tim politikama, u okviru sadašnjeg i sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira. U tom sveukupnom kontekstu i u skladu s nacrtom izvješća Europskog parlamenta ⁽²⁾ i izvješća skupine neovisnih stručnjaka na visokoj razini za postizanje maksimalnog učinka programa EU-a za istraživanje i inovacije (Izvješće Lamy) ⁽³⁾, proračun okvirnog programa treba znatno povećati kako bi se održala barem dinamika rasta iz postojećeg okvirnog programa ⁽⁴⁾. U svakom slučaju, nužno promicanje istraživanja i inovacija ne smije dovesti u pitanje važnost kohezijske politike koja je i dalje EU-ov ključni instrument financiranja za postizanje gospodarske i socijalne kohezije te konvergencije njegovih gradova i regija. Kako bi se potaknuo regionalni razvoj trebat će iskoristiti i kombinirati cjelokupni potencijal kohezijske politike i politike istraživanja i inovacija;

8. poziva na pokretanje nove zajedničke ambicije, koja se ne odnosi samo na znanstvenu izvrsnost u Europi, nego i na znanstvenu izvrsnost i inovacijske kapacitete Europe kao cjeline, korištenjem ukupnog potencijala svih njezinih gradova i regija, jačanjem njihovih kapaciteta i promicanjem otvorenih i suradničkih inovacija;

9. smatra da je ta ambicija još nužnija u kontekstu globalizacije čijim posljedicama još nismo ovladali, posebice na lokalnoj i regionalnoj razini, a da u suočavanju s globalizacijom istraživanja i inovacije nude otpornost, visoku dodanu vrijednost i održivu konkurentnost;

10. namjerava promicati cjelovit pristup financiranju na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini bez kojeg ta ambicija i europska rasprava o proračunu ne bi imale smisla; podsjeća na važnost cilja kojim se 3 % BDP-a želi posvetiti javnom i privatnom istraživanju i inovacijama, koji je utvrđen za sve države članice strategijom Europa 2020. i koji od 2015. stagnira na 2,03 % te čije je ostvarenje otežano, među ostalim, snižavanjem odobrenih sredstava u mnogim državama članicama; smatra da je stoga ključno i dalje jačati sustave istraživanja i inovacija, uzimajući u obzir kontekst svake države članice i svake regije, i to boljom koordinacijom politika na europskoj razini i poticanjem potrebnih reformi na nacionalnoj i regionalnoj razini, uključujući putem europskog semestra i strategija pametne specijalizacije;

Pojašnjenje rasprave o sinergijama s drugim europskim politikama

11. smatra da je potrebno pojasniti raspravu o sinergijama i predlaže pet operativnih načela koja mogu biti podijeljena između Unije, država članica, regija i gradova:

- načelo koherentnosti: zajedničko upravljanje, izbor glavnih ciljeva, strategija i vodećih projekata;
- načelo kompatibilnosti: omogućavanje jednostavnog i učinkovitog kombiniranja i racionaliziranja resursa rješavanjem pitanja državnih potpora;
- načelo komplementarnosti: osiguranje jasne podjele uloga i dosljednosti djelovanja u financiranju različitih komponenti projekata te njihovo uzvodno (izgradnja kapaciteta itd.) i nizvodno (korištenje rezultata istraživanja, plasiranje na tržište itd.) podupiranje;

⁽¹⁾ Deklaracija čelnika 27 država članica te Europskog vijeća, Europskog parlamenta i Europske komisije od 25. ožujka 2017. http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_hr.pdf.

⁽²⁾ Nacrt izvješća Europskog parlamenta o evaluaciji provedbe programa Obzor 2020. u kontekstu njegove privremene evaluacije i prijedloga za deveti okvirni program (2016/2147(INI))

⁽³⁾ Izvješće skupine neovisnih stručnjaka na visokoj razini za postizanje maksimalnog učinka programa EU-a za istraživanje i inovacije: „Ulaganje u europsku budućnost kakvu želimo” https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf#view=fit&pagemode=none

⁽⁴⁾ „Proračun bi u najmanju ruku trebao održati prosječnu stopu godišnjeg rasta programa Obzor 2020., uzimajući za polazišnu točku proračun predviđen za zadnju godinu programa. To bi osiguralo sedmogodišnji proračun od barem 120 milijardi eura po sadašnjim cijenama.” Izvješće skupine neovisnih stručnjaka na visokoj razini za postizanje maksimalnog učinka programa EU-a za istraživanje i inovacije.

- načelo zajedničkog oblikovanja politika: uvođenje dosljednog pristupa prema kojem zajedničko financiranje podrazumijeva zajedničko osmišljanje i upravljanje;
- načelo ekosustava; prepoznavanje uloge kolektivnih lokalnih inicijativa;

B. OBNOVA TEMELJA OKVIRNOG PROGRAMA UZ OČUVANJE NJEGOVE STRUKTURE

Otvoreni i suradnički program koji služi svima

12. podsjeća da se dodana europska vrijednost okvirnog programa prvenstveno temelji na njegovog kolektivnoj i suradničkoj dimenziji te na njegovom doprinosu umrežavanju istraživača i inovacijskih ekosustava. Ta dimenzija i dalje treba imati prednost pred potporom pojedinačnim projektima;
13. izražava zabrinutost zbog snižavanja prosječne uspješnosti poziva na dostavu prijedloga, koja je niža nego kod prethodnog okvirnog programa, što ozbiljno ugrožava njegovo širenje u gradovima i regijama. Natjecanje koje je neophodno za izvrsnost ne smije dovesti do isključenosti i pretjerane koncentracije;
14. potvrđuje da je daljnja otvorenost okvirnog programa neophodna kako bi se zajamčila njegova dostupnost širom Europe i njezinih regija, kao i njezinim građanima; potiče da se povećaju inovacije na području instrumenata okvirnog programa kako bi se kombinirale izvrsnost, uključenost i sudjelovanje;
15. podsjeća na važnost održavanja ravnoteže između temeljnog istraživanja i istraživanja bliskog tržištu, ali i između slobodnog istraživanja i istraživanja koje odgovara na pitanja koja postavljaju društvo i gospodarski akteri, kako bi se obuhvatile inkrementalne i disruptivne inovacije, jer obje kategorije mogu dovesti do stvaranja novih djelatnosti i novih radnih mjesta;
16. uočava prioritet koji se daje projektima s visokim razinama tehnološke spremnosti (TRL) i usmjeren je na postupne inovacije jer istraživače potiče da se usredotoče na razrađene ideje koje se mogu staviti na tržište u kratkom roku. Istodobno napominje da je potpora projektima na nižim razinama tehnološke spremnosti također važna za daljnje uvođenje inovacija na tržište. Ističe važnost disruptivnih inovacija koje se temelje na nižim TRL-ovima i omogućuju da se novi proizvodi i usluge brzo ponude na tržištu. U svakom slučaju, pružanje pomoći MSP-ovima da pristupe tržištu i stvaranje održivih radnih mjesta trebali bi biti glavni prioriteti politike inovacija. To bi posebice trebala biti uloga Europskog vijeća za inovacije;
17. zahtijeva bolje uzimanje u obzir svih oblika izvrsnosti i inovacija i podsjeća da netehnološke i socijalne inovacije dovode do potrebe za novih znanjima koja mogu oblikovati nova područja izvrsnosti;
18. podržava potrebu za potpunim priznavanjem socijalnih inovacija, odnosno novih ideja (proizvoda, usluga i modela) kojima se omogućava zadovoljavanje društvenih potreba u širem smislu;
19. naglašava da istraživanja i inovacije nisu usmjereni isključivo na poduzeća, već se tiču i javne politike, zdravstva, kulture i života u zajednici, kao i socijalne ekonomije i novih gospodarskih modela koji doprinose stvaranju novih partnerstava, novih djelatnosti i novih društvenih odnosa. Stoga bi iskorištavanje rezultata inovacija trebalo usmjeriti ne samo na koncept proizvoda s ekonomskom vrijednošću na tržištu, već i na koncept usluge s društvenom vrijednošću za građane;

Novi pristup izvrsnosti

20. naglašava da se pojam **izvrsnost** koristi za vrlo različite stvarnosti i predlaže razlikovanje sljedećih izazova kojima okvirni program mora pridonijeti:
 - izvrsnost znanosti, koja se prvenstveno temelji na načelu suradnje, a tek potom na načelu natjecanja;
 - izvrsnost znanstvenih i inovacijskih projekata, koja je također obilježena njihovim učinkom i doprinosom prijenosu znanja;
 - izvrsnost inovacijskih ekosustava i suradnje između različitih aktera;
 - izvrsnost Europe u cjelini i njezinih globalnih inovacijskih kapaciteta;

Novi pristup učinku projekata

21. predlaže da se u ocjeni **učinka** projekata, kako u *ex-ante* fazi u slučaju prijedloga, tako i u *ex-post* fazi u slučaju odobrenih projekata, uzima u obzir sljedeće:

- znanstveni učinak, koji se prvenstveno mjeri brojem citata;
- učinak nastao širenjem rezultata projekata i vlasništvom nad njima;
- učinak nastao otvorenim i suradničkim inovacijama i razvojem novih proizvoda i usluga, čiji su nositelji osobito MSP-ovi;
- učinak na regionalne inovacijske ekosustave i njihova tri stupa – istraživanje, obrazovanje i inovacije – te na gradove i regije i njihove stanovnike, osobito u pogledu zapošljavanja i dobrobiti;

Novi pristup položaju gradova i regija u okvirnom programu

22. u svrhu doprinosa promicanju izvrsnosti u svim oblicima, predlaže da **gradovi i regije dobiju veću ulogu u budućem okvirnom programu:**

- partneri u globalnom upravljanju politikom istraživanja i inovacija u Europi i okvirnom programu;
- u središtu europskih mreža izvrsnosti inovacijskih središta (eng. *hubs*) i ekosustava;
- sudionici u projektima s olakšanim uključivanjem;
- glavni akteri u pogledu inovacija, vrednovanja i širenja rezultata programa Obzor 2020.;
- vodeća uloga u kontinuiranom dijalogu između znanosti i društva.

Promjena društvenih izazova radi jačanja njihove važnosti i učinka

23. poziva na uvođenje dvaju novih društvenih izazova radi postizanja znanstvenih rezultata u svrhu suočavanja s najvećim izazovima za budućnost europskih društava:

- suočavanje s izazovima europskog programa za kompetencije: cjeloživotno obrazovanje u okviru društvenog modela Europe temeljenog na uspješnosti;
- teritorijalna dinamika stvaranja vrijednosti, inovacija i radnih mjesta, društvene povezanosti i održivog razvoja, uključujući u vezi s demografskim izazovima s kojima su suočene regije Europske unije;

24. preporučuje da se u okviru društvenih izazova veći naglasak stavi na interdisciplinarnost te humanističke i društvene znanosti, kao i preuzimanje rizika, kako bi se olakšalo stvaranje novih ideja i rješenja, među ostalim uvođenjem otvorenih poziva na dostavu projekata;

25. potiče stvaranje novog komplementarnog pristupa temeljenog na zadaćama radi uspješne provedbe istraživanja i velikih projekata, te na transversalnoj usmjerenosti na model pametnih gradova, ekološkim pitanjima ili pitanjima povezanih s morem i istraživanjem mora; u tu svrhu ponovno naglašava zahtjev Odbora da se u sljedećem okvirnom programu usvoji cilj posvećivanja 10 % projektima koji imaju značajan učinak na morska i pomorska istraživanja; ⁽⁵⁾

Za načine sudjelovanja kojima se potiče što veća raznolikost projekata

26. izražava iznenađenje zbog činjenice da brojne mogućnosti stvorene trenutačnim propisima nisu dovoljno iskorištene i predlaže nekoliko područja poboljšanja:

- opsežniji i otvoreniji pozivi na dostavu prijedloga koji omogućuju oblikovanje novih pristupa;
- veća interdisciplinarnost u formuliranju poziva na podnošenje prijedloga radi iskorištavanja svih znanja, neovisno o tome jesu li tehnološke ili neke druge prirode;
- veće uključivanje humanističkih i društvenih znanosti, koje trenutno nisu dovoljno zastupljene;
- veća potpora mrežama i inicijativama od dna prema vrhu;
- veća jasnoća i odgovornost u svim fazama postupka ocjenjivanja i odabira projekata i dodjele sredstava, kao i povratnih informacija, kako bi se projekti mogli prilagoditi radi uspjeha sljedeće prijave;

⁽⁵⁾ Mišljenje Europskog odbora regija: Nova faza europske politike za plavi rast (CDR 6622/2016)

- poticaj za uključivanje većeg broja novih kandidata u pozive na podnošenje prijedloga namijenjene onima koji sudjeluju prvi puta;
- povećano i dosljedno korištenje kaskadnog financiranja, pomoću kojeg je moguće doprijeti do osoba koje nisu upoznate s okvirnim programom;
- uvođenje pojednostavljenih postupaka čiji je cilj smanjenje nepotrebnog administrativnog opterećenja za krajnje korisnike;

27. zahtijeva od Komisije da predstavi elemente ocjenjivanja koji omogućuju opravdanje povišene razine financiranja velikih poduzeća u okviru programa Obzor 2020. s obzirom na činjenicu da se njihovi rashodi u području istraživanja i razvoja nisu značajno povećali te da sukladno tome predloži promjene za naredni okvirni program;

28. ustraje na tome da je istraživačke djelatnosti nužno financirati subvencijama; izražava žaljenje zbog trenda zamjene subvencija zajmovima, ali priznaje da projekti s visokom razinom tehnološke zrelosti koji su bliski tržišnim djelatnostima moraju imati pristup i takvim instrumentima;

29. smatra da je razvijanje financijskih instrumenata za ciljeve okvirnog programa opravdano samo ako ti alati omogućuju pokrivanje, u suradnji s financijskim institucijama, velikih rizika u slučaju nefunkcioniranja tržišta, na temelju, primjerice, modela InnovFin; izražava žaljenje zbog toga što se Junckerov plan trenutno nedovoljno koristi za zaštitu od tog tipa rizika;

30. Skreće pozornost na potrebu za boljim financiranjem projekata na području inovacija za mala i srednja poduzeća, s naglaskom na programe kao što je Industrija 4.0, kao bolji način strukturiranja europske industrijske strukture, kojom bi se također proizvela unutarnja tehnološka potražnja koja bi pogodovala europskom razvoju;

C. OKVIRNI PROGRAM KOJI PODRŽAVA ISTRAŽIVANJE I INOVACIJE UKORIJEJENE U SVIM PODRUČJIMA

Promicanje pristupa izvrsnosti ukorijenjenog u gradovima i regijama

31. **primjećuje da je znanstvena izvrsnost ugrađena u inovacijska središta i ekosustave.** Većina korisnika programa Obzor 2020. (sveučilišta, istraživačka tijela, MSP-ovi, organizacije civilnog društva) čvrsto je ukorijenjena u svojim gradovima i regijama čije kvalitete doprinose kvaliteti znanosti. Ta se činjenica mora u potpunosti odraziti u okvirnom programu;

32. podsjeća da treba sustavno uzimati u obzir teritorijalnu dimenziju prilikom osmišljavanja svih politika jer strategije pametne specijalizacije donose resurse znanstvenim akterima i poduzećima i stvaraju vrijednost za gradove, regije i njihove građane;

33. ističe da regije usvajaju i razvijaju strategije RIS3 kao jedan od načina strukturiranja ulaganja, zajedno s drugim regijama, u istraživanje i inovacije radi poboljšanja gospodarskog razvoja te da se usklađivanjem regionalnih i europskih ulaganja u strukturne projekte na području pametne specijalizacije povećava učinak okvirnog programa, a izbjegava financiranje projekata koji nisu relevantni za lokalne okolnosti;

34. potvrđuje da se okvirnim programom trebaju jačati sposobnosti za istraživanje i inovacije u gradovima i regijama kako bi mogli krenuti uzlaznim putem izvrsnosti, primjerice u području pametne specijalizacije, te ojačati sposobnost svih regija da sudjeluju u Obzoru 2020. i doprinose mu svojim kvalitetnim projektima;

35. naglašava važnost gradova kao središta inovacija koja imaju glavnu ulogu u stvaranju izvrsnosti; jednako tako, naglašava da prevelika koncentracija znanosti u inovacijskim središtima može predstavljati prepreku u traganju za učincima prelijevanja u gospodarsko i društveno tkivo te da je potrebno mobilizirati središta izvrsnosti udaljena od glavnih centara; podsjeća na ključnu ulogu regionalne politike u tom području;

Uspostava novog saveza između europske istraživačke politike i gradova i regija

36. zagovara novo partnerstvo za izvrsnost istraživanja i inovacija u Europi između EU-a, država članica, gradova i regija koje se temelji na jačem višerazinskom upravljanju, poštovanju načela supsidijarnosti, zajedničkoj otvorenoj inovacijskoj kulturi i vrednovanju inicijativa s terena u pristupu usmjerenom s dna prema vrhu;

37. izražava želju da se okvirnim programom više radi na jačanju regionalnih inovacijskih središta i ekosustava, na većoj potpori mrežama za prijenosa tehnologije kao i na uspostavi nove „teritorijalne povezanosti” radi prepoznavanja i financiranja regionalnih mreža izvrsnosti na temelju modela inicijative Vanguard putem okvirnog programa;

38. poziva pionirske regije na osnivanje europskih konzorcija u cilju stvaranja revolucionarnih inovacija širom Europe. Utvrđivanje mogućnosti za suradnju, mapiranje dijelova vrijednosnog lanca te utvrđivanje ključnih dionika i sposobnosti putem pametne specijalizacije ključni su koraci u procesu stvaranja dodane vrijednosti EU-a;

Premošćivanje inovacijskog jaza između regija i između država članica

39. **razočaran je činjenicom da je sredinom svog provedbenog razdoblja program Obzor 2020. doveden u pitanje zbog sudjelovanja malog broja država EU13 ⁽⁶⁾ i ukazuje na razlike u sudjelovanju na regionalnoj i lokalnoj razini.** Važno je osigurati da i okvirni program, a ne samo kohezijska politika, djeluje u svim gradovima i regijama Unije kako bi se najboljim pionirima u području izvrsnosti pružila potpora i osigurao pristup europskim suradnjama;

40. želi da se u skladu s time nastavi i proširi program „Širenje izvrsnosti i sudjelovanja” u okviru programa Obzor 2020. te poziva na zauzimanje posebnog pristupa za regije država koje značajno zaostaju u razvoju istraživanja i inovacija zbog čega ne mogu sudjelovati u tom programu, a to znači za većinu najudaljenijih regija, a da se pritom iz vida ne izgubi temeljni kriterij izvrsnosti; ističe mali udio sredstava programa Obzor 2020. koji je tome namijenjen (1 %); upozorava na to da nije došlo ni do kakvih značajnijih promjena u pogledu pristupa okvirnom programu te je iznenađen zbog toga što su zemlje koje najviše koriste program Obzor 2020. istodobno i najveći korisnici programa „Širenje izvrsnosti i sudjelovanja”. Smatra da takvo stanje slabi legitimnost okvirnog programa te poziva na nove inicijative;

41. predlaže integrirani tržišni pristup na putu prema izvrsnosti, koji se temelji na planu koordinacije za svaku zemlju i svaku regiju kako bi se provele potrebne reforme, izgradnju centara izvrsnosti dostupnih svima, borbu protiv odljeva mozgova i punopravno sudjelovanje u europskim istraživačkim mrežama, pri čemu bi se taj plan trebao sufinancirati regionalnim, nacionalnim i europskim sredstvima, među kojima su Obzor 2020. i Europski strukturni i investicijski fondovi;

42. u tu svrhu predlaže jačanje suradnje na razini EU-a:

- jačanjem potpore za infrastrukturu tehnološkog istraživanja i razvoja te stvaranjem većeg broja „katedri EIP-a” kako bi se privukli istraživači koji obećavaju i vodeći znanstvenici;
- jačanjem poticaja za primanje novih sudionika u predložene projekte i otvaranja odobrenih projekata novim komplementarnim akterima;
- jačanjem potpore za MSP-ove u cilju stvaranja jedinica za istraživanje, razvoj i inovacije te zapošljavanja tehnoloških stručnjaka ili istraživača u njima;
- povećanjem potpore za stvaranje unutarnjih struktura za MSP-ove kako bi im se omogućilo sudjelovanje u mrežama za istraživanje ili inovacije;

D. POTICANJE KOLEKTIVNIH I PODIJELJENIH INSTRUMENATA RADI POTICANJA ZNANSTVENE I INOVACIJSKE IZVRSNOSTI

Mreže europskih dionika kao izvor izvrsnosti i inovacija

43. ponovno ističe da bi, u skladu s vrijednostima Unije, suradnja u okviru mreža trebala nadvladati natjecanje te obraća pozornost na važnost tih mreža kao izvora projekata i izvrsnosti;

44. u tom pogledu ističe važnost programa „Regije znanja” uključenog u 7. okvirni program, koji je omogućavao korisnu interakciju s regionalnom politikom doprinoseći pokretanju trajne suradnje između aktera trokuta znanja na lokalnoj razini, uključivanje privatnog sektora (uključujući MSP-ove) u projekte okvirnog programa, podupiranje transnacionalne suradnje između inovativnih ekosustava te uključivanje lokalnih i regionalnih aktera u europski istraživački prostor;

⁽⁶⁾ Glavne države koje imaju koristi od programa „Širenje izvrsnosti i sudjelovanja” su: Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija (više informacija o tom programu možete naći ovdje).

45. poziva na uvođenje ambiciozne politike za razvoj tih mreža suradnje:

- između istraživača, timova ili laboratorija te između istraživačkih infrastruktura radi razvoja znanstvenih pitanja te predlaganja poziva na dostavu projekata i projekata;
- između klastera, pilot-projekata i demonstratora;
- između raznovrsnih dionika, među kojima su i regije i gradovi, regionalna inovacijska središta i ekosustavi, u vezi s strategijama pametne specijalizacije;

46. podsjeća da u okviru programa Obzor 2020. postoje brojne mogućnosti za pružanje potpore tim inicijativama, pita se zašto se slabo financiraju i koriste i zahtijeva intenzivnije korištenje koordinacije i potpore; potiče bolje priznavanje inovativnih inicijativa koje provode područja širom okvirnog programa; također traži da se, u okviru programa Obzor 2020. i kohezijske politike, ojača potpora za međuregionalnu suradnju u vezi sa strategijama RIS3;

Širenje zajedničkog oblikovanja programa istraživanja i inovacija s gradovima i regijama

47. primjećuje da se sudjelovanje gradova i regija u provedbi programa Obzor 2020. povećalo od njegova pokretanja i da sve više regija djeluje kao partneri u instrumentima zajedničke izrade mjera, kao što su programi ERA-NET, program Marie Skłodowska-Curie COFUND i javno-privatna istraživačka i inovacijska partnerstva, kao što je inicijativa Clean Sky;

48. zauzima se za razvoj zajednički oblikovanih mjera i poziva na to da se pravila provedbe pojednostave i usklade te da se, primjerice, uz suglasnost država članica, regijama olakša sudjelovanje u inicijativama zajedničkog oblikovanja programa (članak 185.);

49. poziva na nastavak administrativnog pojednostavljivanja postupaka za potpore te na nastavak i proširenje centralizacije subvencija i potpora putem jedinstvenog portala za pristup informacijama, a informacije o programima i postupcima kao i platforma za upravljanje potporama Portala za sudionike trebale bi biti na svim službenim jezicima EU-a kako bi se sudionicima olakšao pristup;

50. potiče mehanizme EU-a za dodjeljivanje povećanih sredstava (eng. *top-up*) okvirnom programu radi potpore lokalnim inicijativama izvršnosti kojima se pokreću znatna i raznolika financijska sredstva;

51. smatra da iskustvo sa strategijama pametne specijalizacije i njihovom provedbom nudi povratne informacije koje su izuzetno korisne za upravljanje programom Obzor 2020. i budućim okvirnim programom, kao i za definiranje radnih programa kojima se utvrđuju područja koja imaju pravo na financiranje; poziva tijela koja se bave izradom tih programa da u taj proces u većoj mjeri uključe lokalne i regionalne vlasti kako bi se povećala usklađenost s problemima na terenu;

52. smatra ključnim da se u okviru različitih izazova programa Obzor 2020. u obzir uzmu socioekonomski učinci na regije, i to od faze osmišljavanja programa, njegovog planiranja i utvrđivanja područja financiranja programa, tako da odabir tog programa učinkovito doprinese poboljšanju kvalitete života svih europskih regija;

53. poziva na ponovno ispitivanje svih odredbi okvirnog programa sa stanovišta načela supsidijarnosti i komplementarnost radi jače koordinacije različitih aktera ne samo u smislu zajedničkog financiranja, nego i u smislu nove podjele uloga, pri čemu djelovanje okvirnog programa treba usmjeriti na teme koje nude veću europsku vrijednost;

54. predlaže preobrazbu „oznake izvršnosti” koja se dodjeljuje najboljim neuspješnim prijavama u okviru instrumenta za MSP-ove kako bi postala stvarni partnerski instrument kojim bi zajednički upravljali EU i regije radi što bolje koordinacije aktivnosti prije i poslije podnošenja prijave. Ta načela vrijede za druge mjere obuhvaćene oznakom izvršnosti, kao što su aktivnosti Marie Skłodowska-Curie i stipendije Europskog istraživačkog vijeća, kao i za sve ostale projekte kojima se potiče sinergija;

Jačanje učinaka prelijevanja, inovacija i širenja znanja u partnerstvu s gradovima i regijama

55. naglašava ulogu lokalnih i regionalnih vlasti kao eksperimentalnih subjekata i „pionira u usvajanju” putem javne nabave; traži više fleksibilnosti u regulatornom okviru kojim se uređuju te aktivnosti, kao i pojednostavljenje sustava potpore za inovativnu javnu nabavu, koji se trenutačno nedovoljno koristi i čija pravila javni naručitelji u potpunosti ne razumiju;

56. ponovo insistira na važnosti sveobuhvatnog pristupa inovacijama, bile one postupne ili disruptivne, tehnološke ili netehnološke, proizašle iz osmišljavanja ili iz uporabe, socijalne, otvorene ili suradničke; podsjeća na to da su lokalni centri i ekosustavi glavni čimbenici inovacija, transfera i valorizacije; traži od Komisije da u sklopu uvođenja Europskog vijeća za inovacije uzme u obzir ulogu lokalnih tijela vlasti u pogledu tih pitanja te da ih uključi u buduće aktivnosti Europskog vijeća za inovacije;

57. predlaže da se u idućem okvirnom programu uvede nova struktura instrumenta za MSP-ove, u čije bi uvjete za programiranje i provedbu u početnim i završnim fazama bile uključene lokalne i regionalne vlasti kako bi bio usklađeniji sa strategijama pametne specijalizacije i lokalnog financiranja te kako bi se ublažio osjećaj obeshrabrenosti povezan s vrlo niskom stopom uspjeha;

58. odbija svaki prijedlog za preusmjeravanje dijela sredstava kohezijske politike na mjere okvirnog programa radi automatskog financiranja većeg broja projekata ili podupiranja tih „izvršnih odbačenih projekata”; namjerava braniti nezavisnost regionalnih politika i zalagati se za predloženi pristup zajedničkog oblikovanja mjera i jačanja komplementarnosti i suradnje;

59. ustraje da treba uzeti u obzir, već prilikom osmišljavanja projekata, pitanja prelijevanja, širenja i vlasništva nad rezultatima. Učinak projekata u tom smislu trenutno je ograničen te bi stoga lokalni programi EU-a trebali biti namijenjeni upravo tim djelatnostima. Gradovi i regije bi trebali biti više uključeni u iskorištavanje i širenje rezultata projekata unutar okvirnog programa;

60. također podupire razvoj instrumenata namijenjenih prijelazu s dokazivanja koncepta na tržište, npr. pilot-instrumenta „brzi put prema inovacijama” ili organizaciju novih industrijskih sektora putem inicijative INNOSUP i njezinih „projekata za novi industrijski lanac koje omogućuju klasteri” (eng. *cluster-facilitated projects for new industrial value chain*) te se zauzima za njihovo širenje;

61. treba razviti kombinaciju instrumenata potpore za klastere namijenjene skupinama poduzeća, a ne pojedinačnim poduzećima, kako bi se omogućilo usvajanje međusektorskih pristupa i stvaranje suradničkih partnerstava EU-a. Nadalje, moguća uloga klastera kao mosta između aktera unutar i izvan regija te kao kanala za podršku MSP-ovima u poslovanju trebala bi se odražavati u politikama EU-a;

62. Poziva Komisiju da provede procjenu učinka reformi uvedenih u 2013. radi poticanja sinergija između Obzora 2020. i europskih strukturnih i investicijskih fondova;

63. smatra da industrije u nastajanju nisu u dovoljnoj mjeri u središtu drugog stupa, izražava žaljenje zbog nedovoljne potpore mrežama izvrsnosti inovacijskih središta i ekosustava okrenutih prema industriji budućnosti, kao što je inicijativa Vanguard. Zabrinut je zbog stalnih poteškoća u pogledu financiranja industrijskih i demonstracijskih pilot-projekata velikih razmjera; potiče Komisiju da bez odlaganja ojača financiranje te da osmisli nove mjere u pogledu tih pitanja;

64. predlaže stvaranje programa potpore za demonstracijsku infrastrukturu radi promicanja umrežavanja ispitivačkih mjesta, demonstratora i pilot-projekata, po uzoru na umrežavanje istraživačke infrastrukture;

Razvoj odnosa između znanosti i društva u suradnji s gradovima i regijama

65. primjećuje da se, sada kada se ideja napretka osporava i kada se o njemu raspravlja, odnos između znanosti i društva mora staviti u središte rasprave o budućnosti europske istraživačke i inovacijske politike, bez obzira tiče li se to usmjerenosti istraživanja, uvjeta provedbe projekata ili odluka o razvijanju novih društvenih i tehničkih primjena znanosti;

66. sukladno tome predlaže promicanje povjerenja u znanost i napredak te razvoj kritičnog pogleda s aspekta održivog razvoja; u tom pogledu namjerava braniti načela predostrožnosti, a to je načelo opreza u duhu kojeg se djeluje uz potpunu svijest o riziku;

67. naglašava važnost koju danas ima otvorena znanost (eng. *open science*) zahvaljujući otvorenom pristupu rezultatima istraživanja i publikacijama, dostupnosti pouzdanih informacija iz većeg broja izvora široj javnosti te raspravama s građanima i dionicima;

68. smatra da između slobodne znanosti i znanosti za određenu svrhu mora postojati prostor za dijalog između znanstvenih i gospodarskih aktera, ali i aktera civilnog društva, kako bi došlo do razmjene i kako bi se zajedno oblikovala velika nova znanstvena pitanja, uz istodobno uvažavanje neovisnosti svakog aktera;

69. ustraje na hitnoj potrebi za promicanjem znanosti, tehnologije i svih povezanih profesija, među kojima i industrijskih, među mladima i njihovim obiteljima, posebice uzimajući u obzir poticanje žena da se odluče na znanstveno-tehničku karijeru;

70. žali zbog slabog financiranja programa „Znanost za i s društvom”, njegove rascjepkanosti, a time i slabog učinka; poziva na davanje prioriteta mjerama s većom europskom vrijednošću i stvarnoj suradnji s dionicima, državama članicama, regijama i gradovima;

Međunarodna dimenzija okvirnog programa

71. podržava načelo otvorene znanosti, ali želi očuvati specifičnost okvirnog programa, uključujući u kontekstu istupanja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a; nada se da to istupanje neće dovesti do smanjenja sredstava za okvirni program, te shvaća da će to pitanje biti obrađeno u sklopu općih pregovora s Ujedinjenom Kraljevinom;

72. poziva na jačanje međunarodne suradnje u sklopu okvirnog programa, uključujući s pridruženim partnerima i zemljama u razvoju, ali i u okviru europske politike susjedstva ili strategija morskih bazena, poput strategije za Sredozemlje.

Bruxelles, 12. srpnja 2017.

*Predsjednik
Europskog odbora regija*
Markku MARKKULA
